

Bæredygtig innovation

Evaluering af projekt "Engelsk for alle"

Indhold

Projektgruppens forord	3
Indledning	4
1. Brugerdreven innovation	5
Den enkelte bruger i centrum	6
Specifikke succeskriterier	7
Brugerundersøgelser	8
2. Synlighed som læringspartner	10
Synlighed i biblioteksrummet.....	11
Synlighed på nettet	12
3. Brugerprofiler	15
Overvindelse af barrierer for læring	16
4. Udvalgte nøgletal	19
Effekten af nyanskaffelser i Roskilde.....	19
Effekt af beslutninger om anskaffelser i Herning.....	20
Sammenfatning	21
5. National cirkulation og videndeling	22
Bibliotekarers kompetenceudvikling.....	22
6. Konklusion	24
7. Projektgruppens anbefalinger	25
1. Prioritering	25
2. Materialerne	25
3. Niveaudelingen	25
4. Brugere – den enkelte bruger skal i centrum.....	26
5. Netressourcerne.....	26
Anbefalinger overordnet.....	26

Projektgruppens forord

Alle danskere har brug for et vist kendskab til engelsk. Det har vi forsøgt at imødekomme med projekt "Engelsk for alle".

"Engelsk for alle" er et fysisk og et virtuelt engelskunivers. Formålet er at imødekomme den almindelige danskers behov for at forbedre sit engelsk.

Baggrunden for projektet er udsprunget af praktiske erfaringer fra hverdagen som bibliotekar i et dansk folkebibliotek.

Det har fra projektets start bl.a. været vores mål at:

- gøre den almindelige borger opmærksom på bibliotekernes tilbud i forhold til at forbedre det engelske
- opkvalificere bibliotekarerne i forhold til formidlingen af de engelske tilbud i biblioteket og på nettet
- lette tilgangen til de engelske tilbud i biblioteket og på nettet - både for brugere og bibliotekarer
- nytænke opstilling og formidling i det fysiske biblioteksrum
- skabe en visuel sammenhæng mellem det fysiske og det virtuelle rum.

Undervejs i projektperioden har der i medierne været meget debat om danskernes behov for at lære engelsk. Vi er blevet mødt med stor forståelse og positive tilkendegivelser fra både kolleger, brugere og eksterne samarbejdspartnere omkring projektet.

Bl.a. har børnebibliotekarer vist interesse for projektet. "Engelsk for alle" er i dag primært rettet mod unge/voksne fra 15 år og frem. Måske er det en fremtidig mulighed i et Engelsk for alle-projekt for børn?

Vi ser det som en oplagt mulighed at samarbejde nationalt om "Engelsk for alle". Bagerst i denne evaluering har vi opstillet en række anbefalinger ud fra vores erfaringer med projektet. Vores intention er at gøre det let for andre at indgå i et samarbejde omkring "Engelsk for alle".

Projektet er et 2-årigt samarbejde mellem Roskilde og Herning Bibliotekerne støttet af Styrelsen for Bibliotek og Medier.

Projektgruppen maj 2008

Mette Egelund, Helle Hove og
Susanne Kierkegaard, Roskilde
Bibliotekerne

Tina Daugaard og Kirstine L.
Grøngaard, Herning Biblio-
tekerne

Indledning¹

Baggrunden for denne rapport er et projekt, "Engelsk for alle", som er gennemført på Roskilde og Herning Bibliotek i 2006-2008². Målgruppen er voksne brugere, som ønsker at forbedre deres engelskkompetencer.

"Engelsk for alle" er evalueret med særligt henblik på at identificere bæredygtige elementer i projektet. Herved forstås elementer, det er relevant at videreføre som led i ordinær drift, dels fordi det er økonomisk muligt, dels fordi det stimulerer oplysning, læring og kulturelle aktiviteter.

Evalueringens resultater er beskrevet i sin helhed i denne rapport.

Desuden er et resumé af rapporten inklusive de vigtigste konklusioner og anbefalinger gengivet i en PIXI-udgave med samme titel.

Denne rapport indledes med en evaluering af erfaringerne med den brugerdrevne innovation, som kendetegner projektet. Det fremgår, at brugerne ønsker, at folkebibliotekernes rolle udvides til også at omfatte rollen som læringspartner.

Efter gennemgang af brugernes opfattelser og -profiler, beskrives en markant ændring i cirkulationstal for engelsksprogede materialer, som er et direkte resultat af projektet.

Rapporten afsluttes med en fremadrettet konklusion med anbefaling om en fortsatte udvikling af bibliotekets rolle som læringspartner.

Begge version af evalueringsrapporten indeholder et forord skrevet af projektgruppen samt dens konkrete anbefalinger til det videre arbejde for at styrke bibliotekets indsats på engelsk- og læringsområdet.

¹ Rapporten er udarbejdet af Ph.d. Bent B. Andresen (<http://bent.b.andresen.person.emu.dk>).

² En nærmere beskrivelse af vision og formål med projektet findes i *Engelsk for alle. Projektansøgning 2005*.

1. Brugerdreven innovation

En stor og voksende del af brugerne efterspørger helt andre services end dem, folkebibliotekerne hidtil har lagt vægt på at tilbyde³. Uddannelsesaspektet i bred betydning er det, der vægtes højest blandt brugerne⁴, og bibliotekernes visioner og handleplaner må derfor omfatte dette aspekt.

Spørgsmålet er, hvordan bibliotekerne bedst kan imødekomme brugernes behov for vedvarende kompetenceudvikling. Det er temaet i denne evalueringsrapport. Indholdet er fokuseret og afgrænset til et bestemt område, hvor mange af bibliotekernes brugere har behov for opkvalificering: engelsk som andetsprog.

En innovation begynder med, at man får en idé eller formulerer en vision, og ender med, at man omsætter den i handling. Brugerorienteret innovation er desuden kendetegnet ved, at brugerne er en væsentlig faktor i udviklingen. De har nogle interesser og forudsætninger, og indsatsen drejer sig om at tilpasse et tilbud til disse forhold.

Da brugerorienteret innovation bygger på kendskab til brugernes ønsker og behov, er første skridt at fremskaffe data om disse præferencer. Datagrundlaget udgør de "rå kendsgerninger", det givne, som analyseres og fortolkes som led i innovationen. Det kan enten tilvejebringes ved at spørge brugerne om deres ønsker og forventninger til fremtidens folkebibliotek eller ved at gennemføre ændringer og iagttage brugernes reaktion.

Projekt "Engelsk for alle" benytter den sidstnævnte tilgang. Det bygger på data fra brugerundersøgelser om behov for tilvækst af materialer på engelsk⁵, som indikerer, at brugerne efterspørger materialer på engelsk.

Heraf slutter projektlederne, at brugerne gerne vil "inspireres, overraskes og falde over noget engelsksproget materiale", så de tænker, at det er noget for dem, og at de skal få gjort noget ved det⁶.

Kompetenceudviklingen foregår på brugernes egne præmisser og i selvvalgt tempo. De oplevede behov driver dem så at sige frem. Nogle brugere oplever måske, at de har "en sky hængende over hovedet". Engelskuniverset kan i så fald medvirke til, at pligterne

³ Biblioteksstyrelsen (2006). *Strategi: Fra information til viden. På vej til vidensamfundets bibliotek*. København: Biblioteksstyrelsen. Lokaliseret den 21. marts 2008 på www.bs.dk/publikationer/rapporter/strategi/pdf/Paa_vej_til_vidensamfundets_bibliotek.pdf.

⁴ Pors, N. O. (2007). *Strategi, værdi og kvalitet: teorier og metoder*. København: Danmarks Biblioteksforening.

⁵ Brugerundersøgelse på Roskilde Bibliotek september 2005 og januar 2008.

⁶ Fokusgruppeinterview med bibliotekar Mette Egelund og Helle Hove (Roskilde-Bibliotekerne) og Kirstine Louise Grøngaard (Herning-Bibliotekerne) samt direktør Claus Adam Jarløv (Global-Danmark).

bliver knap så tunge og til at få dem "op af mismodets sump", så de konstaterer: "Nu går det godt – med små skridt, men det går".

I disse år, hvor der er fokus på "lifelong and lifewide learning", dvs. læring i alle aldre i tilknytning til både formelle uddannelsessteder, på jobbet og i fritiden⁷, er der særligt stort behov for projekter som "Engelsk for alle". Tidspunktet for at gennemføre projektet er velbegrundet. Timingen er faktisk perfekt.

Den enkelte bruger i centrum

Målgruppen udgør en heterogen gruppe⁸. Projektindsatsen tager hensyn til, at brugerne har forskellige interesser og forudsætninger for at udvikle engelskkompetencer og har forskellige præferencer med hensyn til medier og genrer.

Det er i overensstemmelse med Biblioteksstyrelsens vision og strategi:

"Det traditionelle bibliotek, som vi kender fra industri-samfundet, er ved at have udspillet sin rolle. Det viser tørre tal og facts om brugermønstrene i dagens Danmark. ... Udgangspunktet er ikke biblioteket og samlingen, men brugerne. ... Konkret betyder det blandt andet, at biblioteket fremover i højere grad end nu skal være et unikt og synligt tilbud overalt, hvor brugerne er: På nettet, i undervisningslokaler eller – på biblioteket."⁹

Målgruppen møder materialerne på uddannelsessteder, i det fysiske biblioteksrum og på bibliotekets virtuelle platform. Alle de nævnte steder kan de få kendskab til engelsksprogede materialer og tjenester og svar på spørgsmål om benyttelsen af disse:

Hos nogle brugere er interessen samlet om sprogkurser og brug af ordbøger og opslagsværker.

Nogle vælger at udvikle deres engelskkompetencer gennem læsning af skønlitteratur, mens andre foretrækker faglitteratur.

Andre brugere foretrækker trykte materialer, andre igen ønsker at se film eller spille spil.

"Engelsk for alle" har det hele. Dets materialer udgør et fint komplement til de øvrige tilbud på engelskområdet, som kan

⁷ Commission of European Communities (2000). *A memorandum on Lifelong Learning Commission staff Working Paper*. Brussels: EU.

⁸ Jochumsen, H. & Rasmussen, C. H. (2002). *Gør biblioteket en forskel*. København: Danmarks Biblioteksforenings forlag.

⁹ Biblioteksstyrelsen (2006). *Strategi: Fra information til viden. På vej til videnssamfundets bibliotek*. København: Biblioteksstyrelsen. Lokaliseret den 21. marts 2008 på www.bs.dk/publikationer/rapporter/strategi/pdf/Paa_vej_til_videnssamfundets_bibliotek.pdf.

styrke brugernes muligheder for at anvende flere forskellige medier¹⁰.

Mange sprogkurser foregår fx ved brug af cd og dvd, og projektet viser en vej for brugerne til at se og lytte til disse digitale materialer.

Projektet skaber også opmærksomhed om skønlitteratur og blade på engelsk og viser, at det ikke behøver at være kedeligt at arbejde med engelsksprogede udtryk.

Brugere, som har det svært med ord og syntaks, kan låne magasiner og andre materialer med et både lækkert og ungdommeligt layout. De kan også vælge at låne blade som fx "Elle" og "Vogue" for at læse interview og se på tøjet – og på den måde "få engelsk ind ad bagvejen".

For nogle kan deres oplevelser med disse materialer betyde, at de tilmelder sig et engelskkursus.

"Engelsk for alle" bevirker også, at det bliver lettere for bibliotekarerne at formidle viden om engelsksprogede materialer. Hvis en bruger spørger: "Har I en cd til turen ned gennem Europa?", kan bibliotekarerne henvise til bibliotekernes engelsksprogede ressourcer og udfordre den pågældende bruger med spørgsmål som: "Hvorfor ikke tage den på engelsk?"

Brugerne spørger måske også: "Hvordan lærer man engelsk?" Det kan man gøre ved at gå på sprogkursus, men der er også andre måder. Alt, hvad der involverer engelsk, kan hjælpe. Ikke kun arbejde med faget, men også med sagen, skaber fremdrift.

Efter projektgruppens opfattelse er biblioteket ikke et sted, hvor "damen med knolden" styrer, men et sted, som benyttes af alle: "Væk med 'knolden'" og ind med et sted, hvor brugerne kan blive inspireret og coachet i deres eget tempo.

Specifikke succeskriterier

Et af succeskriterierne med projekt "Engelsk for alle" vedrører nyindretning af biblioteksrummet. Hensigten er at eksponere en omfattende samling af materialer på engelsk.

Når brugerne træder ind i biblioteket, er det nærmere bestemt hensigten at skabe opmærksomhed om engelsktilbuddene på to måder.

For det første er bestanden placeret på et iøjnefaldende sted i biblioteksrummet. I stedet for at dele materialerne i bøger for sig og videoer for sig bliver de forskellige materialetyper samlet mest muligt.

Ved etableringen har projektgruppen også lagt vægt på, at de engelsksprogede materialer ikke kun kan bestå af "noget gammelt". Biblioteksrummet skal fx ikke være opbevaringssted for forældede sprogkurser på kassettebånd. Her skal tværtimod gøres plads til "noget, folk kan bruge til noget i dagens Danmark".

¹⁰ Det følgende bygger på et fokusgruppeinterview med bibliotekar Mette Egelund og Helle Hove (Roskilde-Bibliotekerne) og Kirstine Louise Grøngaard (Herning-Bibliotekerne) samt direktør Claus Adam Jarløv (Global-Danmark).

For det andet indgår der engelsksprogede magasiner, bøger og digitale udgivelser i samlingen på Roskilde Bibliotek i et omfang, som sjældent ses på folkebibliotekerne. Her er indrettet et inspirerende rum med "serveringsklare" materialer, som kan fungere som blikfang og øjenåbner.

Biblioteker kan være kilde til både oplevelse, oplysning og opkvalificering hos brugerne. De to førstnævnte områder er opdyrket gennem mange år, så behovet for at oplyse brugerne herom er formodentlig mindre end behovet for at informere om den tredje funktion: bibliotekets bidrag til vedvarende læring.

Man kan ikke på forhånd gå ud fra, at brugere, som vil blive bedre til engelsk, tænker på folkebiblioteket som et sted, hvor de kan få inspiration og låne materialer til dette formål. Det er derfor hensigten at markedsføre de nye tilbud mere offensivt end hidtil og synliggøre, at bibliotekets engelsksprogede materialer er velegnet som læringsressourcer.

Brugerundersøgelser

En opskrift på succes består i først at afdække brugernes behov for engelskmaterialer og derpå bidrage på systematisk vis til at dække dette behov.

Der er gennemført brugerundersøgelser på Roskilde Bibliotek i 2005 og 2008¹¹, som viser, at mange har brug for engelsk i fritiden, herunder når de søger oplevelser på "rejser" i både den fysiske (89 %) og den virtuelle verden (78 %).

En del vil gerne blive bedre til engelsk (64 %). Det omfatter især brugere, der karakteriserer deres engelskniveau som: "nogenlunde", "godt" eller "virkelig godt".

Interessen for at blive bedre til engelsk er størst i de unge år. Blandt voksne er den størst hos brugere med erhvervs-/lærlingeuddannelse o.l. (fx elektriker), mellemlang videregående uddannelse (fx sygeplejerske, lærer) og lang videregående uddannelse (fx akademiker).

Stort set alle de medvirkende i undersøgelsen (95 %) kender bibliotekets tilbud om at låne romaner på engelsk.

Bibliotekerne kan selvfølgelig også medvirke til at dække uddannelsessøgendes behov for engelskkompetencer. Det kan fx ske i samarbejde med almene, tekniske og merkantile ungdomsuddannelser samt VoksenUddannelsesCentre (AVU og HF).

Et sådant samarbejde er en win-win situation for alle parter. Bibliotekerne får bl.a. indsigt i de temaer, som kursisterne beskæftiger sig med i engelskundervisningen på de omtalte uddannelser (på AVU fx temaer som familie & fritid og samfunds- & arbejdsliv).

Et andet succeskriterium angår projektets web-site. Hensigten er, at engelskforalle.dk:

- matcher og imødekommer brugernes behov
- er enkel, overskuelig, let at bruge og lever op til det, den fortæller, at den kan

¹¹ Brugerundersøgelse i "Engelsk for alle" 2008. Upubliceret.

- får folk til at blive på platformen og komme tilbage gang efter gang
- tydeligt tilkendegiver, at den rummer et begrænset univers, hvor biblioteket har valgt nogle gode materialer, og hvor folk bliver taget i hånden med at komme rundt
- lever op til, at den skal være for alle.

Projektgruppen lægger vægt på at "hive materialerne frem i lyset og promovere dem bedre og mere brugervenligt i det fysiske rum og på internettet, end det hidtil har været tilfældet".

Hensigten er særligt, at indholdet på portalen er lettilgængeligt og afspejler bestanden af fysiske enheder – så det bliver nemmere at gå til sprogkurser, grammatikker, ordbøger og andre materialer, som dækker et behov hos den enkelte bruger.

2. Synlighed som læringspartner

Projekt "Engelsk for alle" bygger på en vision om, at folkebibliotekerne skal have en synlig rolle, som er tilpasset den aktuelle situation, hvor personlig kommunikation, nyhedsstrømme, samhandel, rejseaktiviteter mv. er verdensomspændende, og hvor der bliver stadig flere anledninger til at benytte et fremmedsprog som engelsk.

Engelsk er blevet et "andetsprog", som mange voksne taler ved siden af deres modersmål. Denne udvikling får efterhånden betydning for de fleste voksne i det danske samfund. På mange arbejdspladser får medarbejderne fx telefonopkald og mails på engelsk. I nogle tilfælde er engelsk blevet det foretrukne sprog i en hel koncern.

Børn begynder også stadig tidligere at benytte engelske ord og vendinger. I flere europæiske lande begynder de at lære engelsk i 1. klasse. Herhjemme er sprogstarten rykket frem, dog kun til 3. klasse. Formålet med undervisningen i engelsk er dels at lære at forstå talt og skrevet engelsk, dels at udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Indtil denne indsats giver resultater for unge og voksne, har mange danskere behov for at blive bedre i stand til at beherske engelsk som "andetsprog". Deres kompetenceudvikling kan foregå fleksibelt med hensyn til tid, sted, tempo, bredde, dybde, niveau og formål og medvirke til, at hver enkelt bliver udfordret på en måde, som både passer til vedkommendes engelsk- og ambitionsniveau.

Når brugerne frekventerer et bibliotek for at få vejledning om tilgængelige ressourcer på engelsk, får deres møde med bibliotekarerne karakter af materialevalgsmøder. Hensigten med projektet er at kvalificere disse møder, hvilket bl.a. kan ske ved, at bibliotekerne i højere grad end hidtil kan vise brugerne fysiske og virtuelle miljøer, hvor de kan blive inspireret til at lære sig engelsk.

Displays og andre former for indholdsoversigter, interaktive søgemuligheder og det levende ord er en stærk kombination, som kan appellere til de fleste brugere med behov for at udvikle engelsk-kompetencer.

Nøgleordet i denne sammenhæng er *synliggørelse*. Brugerne må kende bibliotekets fysiske læringsressourcer og netjenester. Det er nødvendigt at synliggøre de omtalte tilbud, hvis det skal være til gavn for målgruppen.

Hvilke strategier er mest velegnet til dette? En strategi, som svarer til at sende flaskepost, er utilstrækkelig. Man kan jo ikke vide, af hvem og hvornår indholdet bliver læst – og om det overhovedet sker.

Projektgruppen fortæller, at projektet egentlig handler om "at fiske sjæle", herunder brugere, som frekventerer det fysiske og virtuelle biblioteksrum, og brugere, som frekventerer uddannelser, hvori der indgår engelsk. Der er udsendt info-materialer til mange skoler om projektet, men det har ikke været tilstrækkeligt i alle tilfælde. Eksempelvis fortæller en ældre bruger, som går til engelsk på VUC: "Lærerne lignede et spørgsmålstegn, da hun fortalte om engelskuniverset. Selv engelsklæreren vidste ikke, hvad det var".

Et alternativ til flaskepoststrategien er at synliggøre læringsressourcerne i biblioteksrummet og på nettet gennem en opsøgende indsats, der omfatte uddannelsessteder, frivillige organisationer, arbejdspladser og direkte henvendelse til bibliotekets brugere. En kontakt til faglige foreninger for engelsklærere kan fx gøre en forskel og medvirke til at synliggøre bibliotekets engelsksprogede materialer. Tilsammen kan disse initiativer modvirke tendensen til at bibliotekets læringsressourcer er "Danmarks bedst bevarede hemmelighed"¹².

Synlighed i biblioteksrummet

Der findes mange forskellige typer materialer i "Engelsk for alle"-bestanden. Biblioteket i Roskilde har et par gange bedt medarbejdere om at rejse til London for at købe "skæve, sjove ting, som man ellers ikke ville købe til biblioteket". Der er fx indkøbt en hel del blade med "det lette præg: mode, indretning, madlavning mm." De bliver meget udlånt og bliver flittigt benyttet på stedet.

Der er også indkøbt helt ny skønlitteratur, som endnu ikke er oversat til dansk, hvilket kan det være et incitament til, at brugerne læser deres yndlingsforfatter(e) på engelsk.

Brugerne værdsætter det lette, kioskagtig præg, som "Engelsk for alle"-rummet har på Roskilde Bibliotek. En bruger har fx iagttaget, at standen "giver et indbydende indtryk"¹³. Designet er godt. Farverne gør det rart at være på standen, og der er fint lys. Standen ligger godt placeret i biblioteket. Man kommer forbi, uanset hvor man skal hen på biblioteket.

En tredje bruger synes, at det er en fin stand, som signalerer, at projektet udnytter muligheden for transparens mellem reoler og skærme. Det er stilfuldt uden at være vulgært. En tredje bruger mener, at bestanden er meget inspirerende, fordi der er meget forskelligt stof samlet på et sted: "Her stopper man op, fordi det er på engelsk. Det frister. Man spørger sig selv: Er der mon noget på engelsk, som jeg har lyst til at læse? Man bliver udfordret. Selv om man normalt ikke søger engelsksproget materiale, frister det".

En fjerde bruger fortæller, at det ser mere indbydende ud, når det er samlet et sted. Hun bruger de engelske materialer i ferierne og går til engelsk på VUC. Der er mange engelske ord i dagligsproget, som hun gerne vil lære. Hun tilbringer også meget tid sammen med børnebørnene, og hun vil gerne følge med i deres udvikling.

Projektet bevirker også, at bibliotekarerne har synliggjort bøgerne mere på biblioteket i Herning. Mange af de engelsksprogede materialer, som biblioteket havde ved projektstarten, har bibliotekarerne samlet og placeret "up front". Man falder nærmest over "Engelsk for alle"-rummet, når man kommer ind på Biblioteket i Herning. Udover materialer til udlån er der et stort banner og en fladskærm, som fortæller om projektet.

Dog er der også en enkelt bruger, der fortæller om at være gået lige forbi "rummet" flere gange. Samme bruger har foreslået, at

¹² Det følgende bygger på udsagn fra projektledelsen.

¹³ Det følgende bygger på interview med brugere på Roskilde Bibliotek.

der bliver skiltet bedre – og evt. lavet noget mærkning i gulvet – så brugerne automatisk bliver ført hen til Engelsk-området.

Indretningen af det fysiske engelskrum har ført til en henvendelse fra en studerende på Designskolen.

Portalen og standen åbner op for "lidt mere end det, man vil", bemærker en bruger i Roskilde. Han har "været inde på" et kursus på nettet hvor han fandt noget, han ellers ikke ville bevæge sig ind på. Det er et meget godt redskab. På standen har han lånt en engelsksproget bog om at spille guitar, som han ellers ikke ville have lånt.

Brugerne kan også få øje på genrer som livsstilsmagasiner, fx magasiner om engelske madopskrifter og tilberedning. En bruger bemærker, at projektet kan gøre det lettere at være "et moderne menneske, idet hun bl.a. kan udvikle sit ordforråd og gøre sit sprog mere nuanceret". Denne bruger tilføjer, at hun i dag ikke kan udtrykke sine tanker korrekt på engelsk. Derfor har hun besluttet at arbejde koncentreret med engelsk fem minutter hver dag. Hun mener, at hun kan nå langt på den måde. Det kan hun ligeledes ved at "læse engelsk på rejser".

En anden bruger vil gerne læse de samme genrer som hidtil, men udvide det vanlige læsemønster med tekster på engelsk for at udbygge sine engelskfærdigheder. Det fungerer fint i hans tilfælde at låne en cd med sprogkurser, så han kan høre, om han udtaler ordene korrekt. Det er også fint, at sortimentet bliver udvidet og trykte materialer bliver kombineret med digitale materialer, fremhæver han.

Synlighed på nettet

Hvor information tidligere var en mangelvare, nærmer vi os en tilstand med informationsoverflod. Derfor er det generelt en udfordring, at blive synlig på nettet for andet end en lille gruppe mennesker. En bruger beskriver det på denne måde: "Det vælter ud med digitale materialer", og en del af disse er tilgængelige via engelskforalle.dk.

På trods af de svære odds har projektets hjemmeside opnået at tiltrække en del brugeres opmærksomhed. Det fremgår af statistikken, at engelskforalle.dk har et antal brugere svarende til et middelstort bibliotek¹⁴. I perioden 1. nov. 2007 – 31. jan. 2008 er der aflagt 9.441 besøg, hvilket svarer til ca. 100 besøg dagligt¹⁵.

I samme periode var der 6.356 unikke brugere af hjemmesiden. På årsplan betyder det, at ca. 25.000 nye biblioteksbrugere henter information om kompetencer (sprog tjek) eller engelsksprogede materialer på hjemmesiden¹⁶.

¹⁴ Det følgende bygger på samtaler med bibliotekar Susanne Kierkegaard (Roskilde-Bibliotekerne).

¹⁵ "Oversigt over besøgende" fra Google Analytics (www.google.com/analytics/da-DK).

¹⁶ Statistik for "Besøg for alle besøgende" fra Google Analytics (www.google.com/analytics/da-DK).

Gennemsnitstiden for et besøg på portalen er relativt lang – mere end 4 minutter.

Det fremgår også, at det er siderne med sprogtjek/selvtest, der bruges mest. Disse sider, som har den lokkende overskrift "Try me out!", giver brugerne et fingerpeg om deres niveau i engelsk "uden at de hverken er til eksamen eller til engelskprøve".

På hjemmesiden kan brugerne tilmelde sig et gratis, digitalt nyhedsbrev. I april 2008 var 749 brugere tilmeldt nyhedsbrevet.

En bruger fortæller, at man i princippet kan finde de samme materialer på portalen som i det fysiske biblioteksrum. Forskelen er, at "man udvælger dem på en anden måde på platformen. Der er flere måder at søge på; platformen anvendes på en måde, så det bliver tydeligere, at der er mange andre materialer end bøger – sprogkurser, cd, dvd osv."

En anden bruger fremhæver, at "portalen kommer ud over, at alt skal være bibliografisk opbygget".

En tredje bruger synes, at det er en fantastisk god indgangsportal. Universet er "meget lækkert, stiligt og smagfuldt", bemærker en bruger, som håber, at der kommer noget mere, som pirrer nysgerrigheden.

Noget, men ikke al engelsksproget skønlitteratur i samlingen på Roskilde og Herning Bibliotek er registreret i "Engelsk for alle"-basen.

Ved søgning på engelskforalle.dk har brugerne en del valgmuligheder. Brugere kan bl.a. angive deres niveau i engelsk, deres sproglige færdigheder (som de ønsker at udvikle) samt deres foretrukne genre og medie. De kan også foretage fritekstsøgning (hvis de foretager et ekstra klik).

Mange brugere er imidlertid mest vant til at taste et søgeord på den måde, man gør i Google o.l., som har enkel søgeformular til standardsøgning. I 2005 blev der lavet en brugertest af den daværende version af bibliotek.dk, som viste, at søgeformularerne var komplicerede, og informanterne var i tvivl om, hvilke felter de skulle benytte. Bl.a. voldte emnesøgning problemer (Lindskov et al 2005)¹⁷. På baggrund heraf anbefales det at benytte en enkel søgeformular for standardsøgning.

Denne anbefaling gives med særligt henblik på, at brugernes søgninger fører til de ønskede resultater – selv om brugerne har relativt begrænsede it-kompetencer. Mange voksne har som bekendt et efteruddannelsesbehov på it-området¹⁸.

Disse brugere kan blive lidt skræmt af teknikken. I 2007 oplevede omkring halvdelen af de 16-74-årige i høj eller nogen grad behov for at styrke deres it-kompetencer¹⁹.

¹⁷ Lindskov, A. et al. (2005). *Usability test af Bibliotek.dk*. København: It-universitetet.

¹⁸ Teknologisk Institut (2007). *Borgernes IKT-færdigheder i Danmark*. Taastrup: Teknologisk Institut.

¹⁹ *Nyt fra Danmarks Statistik* nr. 64, 13. februar 2008. Lokaliseret på www.dst.dk/pukora/epub/Nyt/2008/NR064.pdf.

En pensionist fortæller fx, at han har oplevet at gå i stå på portalen, fordi der står "Log Ind" først i øverste linje. "Hvorfor skal man have password?", spørger han. Han er 67 år og synes ikke, at det er nemt at bruge it.

Han er i øvrigt meget optaget af at udvikle sine engelsk-kompetencer, som han ikke havde behov for på sit job, men efter at han er blevet pensionist, har han fået brug for at kommunikere på engelsk. Han modtager bl.a. e-mails på engelsk fra dem, han træffer på sine rejser i udlandet, og dem vil han gerne selv kunne besvare på engelsk.

Ved mundtlig dialog må han også tit konstatere, at "det ord forstår jeg ikke, og den vending kender jeg ikke". Han vil derfor gøre en indsats for at forbedre sit engelskniveau, hvilket han jo har tid til, efter at han er blevet pensionist.

Der er som bekendt kamp om opmærksomheden på internet. En brugerundersøgelse på Roskilde Bibliotek fra 2008²⁰ indikerer, at få kender engelskforalle.dk, og endnu færre bruger den.

Nogle brugere i Herning har også gjort opmærksom på, at det var svært at lokalisere den. Ved projektstarten blev den præsenteret som en nyhed på bibliotekets hjemmeside. De antog derfor, at den stadigvæk optrådte som et link på hjemmesiderne, men ledte forgæves efter den.

På den baggrund anbefales det at gøre omtalen på nettet af "Engelsk for alle" lettere tilgængelig og særligt tydeliggøre over for brugerne, at de ikke behøver adgangskode ved søgning efter materialer. Endvidere anbefales det at undersøge muligheden for at integrere nogle af de mange biblioteksproducerede netjtjenester og fagportaler – eller alternativt at standardisere dem – med henblik på, at de kan få større gennemslagskraft, end det hidtil er sket.

²⁰ Brugerundersøgelse i "Engelsk for alle" 2008. Upubliceret.

3. Brugerprofiler

Interview med brugere af bibliotekets engelsktilbud viser, at de udnytter det på forskellige måder. Der er relativt stor forskel på bredde, dybde og tempo i deres anvendelse af de engelsksprogede materialer. På den baggrund er det muligt at pege på forskellige brugerprofiler.

Indledningsvis skelnes mellem to primære målgrupper, nemlig brugere under og over 14 år. "Engelsk for alle" i dets nuværende form er ikke for alle, men er nærmere bestemt "Engelsk for alle over 14".

Børnebibliotek på nettet, Dotbot.dk, har defineret deres målgruppe til at være børn. Det kræver særlige virkemidler, og det stiller særlige krav til design af netsteder tilpasset denne gruppes behov og forudsætninger. Det er nærliggende at foreslå et "Engelsk for børn", men det vil kræve udvikling af engelskforalle.dk – og nyanskaffelser af tidssvarende materialer i et omfang, der kan begrunde et nyt, selvstændigt projekt i børnebibliotekerne.

Da skole- og børnebibliotekerne ikke er direkte involveret i "Engelsk for alle" anbefales det også at tydeliggøre, at brugerne af samlingen forudsættes at have en vis minimumsalder.

Interview med brugere tyder desuden på, at det er relevant at tilgodese følgende brugerprofiler:

1. undervisere på ungdomsuddannelser (og deres elever)
2. voksenundervisere (og deres kursister)
3. lønmodtagere (inkl. pensionister)
4. rejselystne.

På engelskforalle.dk findes et mindre udvalg af gode og inspirerende links, som kan bruges som supplement til undervisningen i engelsk. Det omfatter hjemmesider med øvelser, tests, spil, engelsk grammatik.

På længere sigt anbefales det at tilføje yderligere information målrettet undervisere i ungdomsuddannelserne. Denne brugergruppe kan fx få mulighed for at klikke sig frem til en side, hvor indholdet er tilpasset deres pædagogiske praksis (fx versioner af sprogtjek, "Tip of the week", links og materialeforslag, som er tilpasset den unge målgruppe).

Særligt kan det være vejledninger og andre former for inspiration til undervisere i ungdomsuddannelserne, som vil benytte ressourcerne i forbindelse med forberedelse af deres undervisning i engelsk eller elevernes arbejde med studieforberedende forløb, selvstændige opgaver, tværgående projekter o.l.

Det anbefales også at tilføje supplerende information målrettet voksenundervisere, som indeholder de samme overskrifter som linket for undervisere i ungdomsuddannelserne, men hvor indholdet er tilpasset den ældre målgruppe.

Den anbefalede information kan danne udgangspunkt for mundtlige og andre former for markedsføring. En medarbejder ved Roskilde Bibliotek har fx holdt foredrag i "Engelsk netværk", hvor der er repræsentanter fra folkeskolen, gymnasiet, seminariet, universitetet og Undervisningsministeriet. Der deltog ca. tyve

personer, som alle var meget interesserede i "Engelsk for alle" og gav udtryk for projektets store værdi for uddannelsessektoren (de håbede derfor at projektet kunne videreføres).

Desuden har samme medarbejder i 2007/08 holdt foredrag om "Engelsk for alle" for en ERFA-gruppe for nøglepersoner i region Sjælland, gymnasielærere samt et netværk for herboende englændere.

Medarbejdere ved Herning Bibliotek har tilsvarende lavet et markedsføringsfremstød rettet mod uddannelsesinstitutionerne, gymnasier, handelsskoler, social- og sundhedsskoler osv. Denne markedsføring har også resulteret i et nyt tiltag på selve portalen, nemlig den tidligere omtalte side rettet særlig mod engelskundervisere med overskriften "Er du underviser?"

Der har desuden været forskellige tiltag overfor enkelte grupper for at promovere Engelsk for alle. Bl.a. har biblioteket i Herning givet en introduktion til engelskforalle.dk med efterfølgende rundvisning i det fysiske rum for et hold aftenskoleelever med engelsk på begynderniveau.

Uddannelsessteder på Sjælland og i Jylland er også blevet informeret om projektet via plakater, postkort, brochurer og e-mails.

Møntet på biblioteksverdenen har en medarbejder ved Roskilde Bibliotek holdt foredrag for Bibliotekarforbundet og en delegation af svenske bibliotekarer samt formidlet kendskab til projektet til medarbejdere fra Ballerup Bibliotek, som undersøger mulighederne for at lave et engelskunivers for børn.

Det anbefales endvidere at tilføje information møntet på unge og voksne, der ønsker at blive bedre til at begå sig på engelsk på rejser, på jobbet eller i fritiden.

De har ikke umiddelbart behov for at låne engelsk litteratur eller grammatik (ud over det, der er relevant for deres rejser). De har fx heller ikke samme behov som uddannelsessøgende for at udvikle et grundigere kendskab til korrekt, skriftlig engelsk, idet de betjener sig af sms og e-mail.

De har derimod brug for kommunikative kompetencer på engelsk, som gør dem i stand til at tale og lytte samt læse mindre tekster på begynder- eller mellemniveau. De eftersøger derfor især materialer til begyndere, sprogtek, sprogkurser, ordbøger mv., som kan udvikle deres kendskab til engelsk til husbehov.

Overvindelse af barrierer for læring

Hvis en bruger ønsker at udvikle sine engelskkompetencer, er der tre barrierer, affektive, konative og kognitive, som biblioteket kan medvirke til at overvinde.

Affektive barrierer har at gøre med, at brugerne har forskellig læringsstil. Nogle brugere foretrækker fx at læse en bog på engelsk, andre foretrækker at se film uden engelske undertekster og andre igen at høre bogen læst op, mens de er på farten.

Konative barrierer vedrører faktorer som brugernes motivation, gåpåmod og dynamik. Udbyttet afhænger kort sagt af brugernes vilje til at lære sig engelsk.

For mange unge og voksne er det lettere at opstille og nå personlige mål, hvis emnet er interessant for dem, og de kan låne materialer om deres fritidsinteresser, jobs, rejsemål mv.

En bruger har mange roser til den fysiske samling. Den er efter hendes mening "rigtigt godt udvalgt", fordi den indeholder nogle ting, man ikke plejer at have på biblioteker, fx magasiner. De virker meget indbydende. Hun har også lånt film, romaner, især krimier (både trykte bøger og lydbøger), strikkebøger (og andet materiale om håndarbejde) samt rejsebøger og kogebøger på engelsk.

Trods mange spådomme om det modsatte, publiceres der papirbaserede produkter som aldrig før, og mange læringsressourcer, som er egnet til at styrke brugernes engelskkompetencer, findes på tryk. Set fra brugerside kan der være særlige hensyn, som taler for at anvende fysiske ressourcer, men der kan også være grunde til at foretrække netbaserede materialer, der jo som bekendt aldrig er udlånt eller reserveret, men tværtimod er til rådighed 24 timer i døgnet 7 dage om ugen.

For at undgå at skabe kognitive barrierer må teksterne have et niveau, så kravene til afkodning, sprogforståelse og tekstforståelse passer til brugernes formåen. Nogle brugere har vanskeligt ved at afkode skrevne tekster – de kan læse en indkøbsseddel, men de magter ikke at finde tre informationer i en tekst. Denne gruppe har glæde af at lytte til sproget. Det kan de gøre gennem interaktive materialer, som omfatter lydbøger, musik, film, sprogkurser mv.

Andre brugere er habile læsere, men deres engelske ordforråd udgør en barriere for deres forståelse. De har behov for at få adgang til læringsressourcer, hvori ordvalget er passende i forhold til deres passive ordforråd.

Læringsressourcerne, som indgår i "Engelsk for alle", er opdelt svarende til de fire grundlæggende kulturteknikker: skrive, tale, læse, lytte. Desuden er den enkelte titel mærket efter sværhedsgrad. En label angiver det engelskniveau, den forudsætter, hvilket kan gøre det lettere for brugerne at finde frem til passende titler.

Denne form for mærkning gør det lettere for bibliotekarerne at vejlede om bibliotekets engelsksprogede materialer og medvirker til at gøre deres faglighed synlig for brugerne.

Projektgruppen har valgt en brugervenlig mærkning. Opdelingen i *begynder*, *mellem* og *avanceret* er lettere at forholde sig til for brugerne. Tidligere var en udbredt holdning på biblioteket: "Vi har lavet et DK5-system, som brugerne må sætte sig ind i". Det har været nødvendigt at ændre opfattelse. For nogle brugere er det ikke en god idé i at bruge DK5. DK5-verdenen matcher ikke behovet hos dem. De er fx ikke klar over, at de kan søge inden for de forskellige undergrupper.

Projektgruppen betoner, at bibliotekarerne må forstå, hvordan et menneske søger i det 21. århundrede. Hensigten med "Engelsk for alle" er at opfylde brugernes behov ved at fordele titlerne på tre niveauer samt gøre det let at tage stilling til, om behovet er at skrive, tale, læse, lytte?

Niveaudeling kendes også fra skolebibliotekerne, hvor mange frilæsningsbøger bliver mærket med Let-tal, så eleverne kan finde bøger, som afspejler deres læsefærdigheder. I begge tilfælde er

det ment som en hjælp for novicer, som medvirker til, at de går hjem med materialer, som de rent faktisk kan magte at læse.

En bruger mener, at det er fint, at der er en udviklingsmulighed, hvor man kan starte med de tyndere og lettere bøger og finde ud af, at man rent faktisk godt kan læse dem²¹. Hun fortæller, at niveauet ikke behøver at være så højt, "når tekster og film er på engelsk", for "man får jo noget ud af det alligevel".

Hun kan sagtens læse tekster på både mellem- og ekspertniveau. Hun kigger derfor ikke på, hvad bøgerne er mærket med, men kan let sortere de rene begynderbøger fra.

Hun håber i øvrigt, at biblioteket bliver ved med at have det engelske univers, fordi det medvirker til, at hun får lejlighed til at holde sit engelsk ved lige.

En anden bruger synes også, at det er godt, at materialerne er på forskellige niveauer. Hun har aldrig lært engelsk i skolen, og hvis bøgerne blot står mellem andre bøger, vil hun vælge danske tekster.

Niveauinddelingen sætter brugernes læring i centrum. Brugerne kan først afklare deres engelskniveau, og derpå kan de beslutte, hvad de vil låne.

Den beskrevne fremgangsmåde kan stimulere lystpræget læring. Bibliotekerne skal ikke kun stille alle sprogkurserne op, men også stimulere indirekte læring via fx blade. Brugerne kan i så fald lære engelsk sideløbende med, at de får tilgodeset nogle af deres behov for oplysning, læsning og kulturel aktivitet. Af denne grund er projektet relevant for hele biblioteksvæsenet.

²¹ Det følgende bygger på interview med brugere af bibliotekerne i Roskilde og Herning.

4. Udvalgte nøgletal

Som beskrevet i det følgende er det lykkedes at realisere visionen for projekt "Engelsk for alle". Brugerne har i høj grad fået adgang til materialer, som kan tilgodese deres behov for at få oplevelser og oplysninger og udvikle engelskkompetencer.

Som indikator for brugernes interesse benyttes cirkulationstallet, dvs. det årlige gennemsnitlige udlån pr. titel for en delsamling. Hvis en delsamling har et relativt højt cirkulationstal tyder det jo på, at der er stor interesse for denne blandt bibliotekets brugere, og det er netop tilfældet for "Engelsk for alle"-titlerne på bibliotekerne i Herning og Roskilde Kommune.

Udviklingen i brugernes interesser vurderes på grundlag af statistikker, som er indsamlet til lejligheden. Da proceduren ved registrering og fornyelse af materialer i "Engelsk for alle"-samlingen er forskellig på de to biblioteker, præsenteres de hver for sig.

Effekten af nyanskaffelser i Roskilde

Indledningsvist sammenlignes cirkulationstallet for "Engelsk for alle"-samlingen med det tilsvarende tal for den almindelige, engelsksprogede samling på biblioteket i Roskilde (skema 1).

Skema 1. Cirkulationstal ekskl. fornyelser (på grundlag af data for perioden 1. nov. 2007 – 31. jan. 2008)

Cirkulationstal	Samling
5,1	Bestanden "Engelsk for alle" (beregnet på grundlag af data for perioden 1. nov. 2007- 31. jan. 2008 ekskl. fornyelser)
2,0	Hele bestanden af engelsksprogede materialer (beregnet på grundlag af data for alle materialer ekskl. periodika opstillet i voksenudlånet for 2006 og 2007)
1,9	Hele Roskilde Bibliotek i 2007 (alt inkl.)

Det fremgår, at "Engelsk for alle" har en stor betydning for cirkulationen. Anskaffelser af nye materialer og bedre eksponering og opstilling bevirker, at cirkulationstallet vokser med hele 255 %

Som led i evalueringen er det afdækket, hvilke dele af bestanden der ikke er grund til at eksponere. På Roskilde Bibliotek omfatter "det uinteressante" (udover materialer i depotet og ældre blade) bl.a. en håndfuld film, rejsebøger, bøger om familie, ordbøger og sprogkurser.

For at afgøre hvilke emner, brugerne er mest interesserede i at låne, er cirkulationstal for "Engelsk for alle" opgjort for forskellige genrer (skema 2).

Skema 2. Cirkulationstal ekskl. fornyelser (på grundlag af data for perioden 1. nov. 2007 – 31. jan. 2008)

Cirkulationstal	Genre
11,5	Film
7,6	Hobby
6,2	Roman
6,1	Livsstil
6,1	Bolig
5,9	Natur
5,8	Tegneserier
5,7	Krop & sjæl
5,7	Spil
5,4	Humor
5,4	Mode
5,3	Sprogkurser
5,1	Grammatikker
5,1	Biografier
5,1	Historie

Det fremgår, at:

- de hyppigst udlånte fiktionsgenrer er: *film, romaner, tegneserier og spil*
- de hyppigst udlånte faglige genrer er: *hobby, livsstil, bolig, natur, krop/sjæl, humor, mode og sprogkurser.*

Dette resultat viser, hvordan man i praksis kan gennemføre en brugerdrevet innovation på folkebiblioteksområdet. Gennem kortlægning af brugerbehov og passende opfølgning kan man udbygge bestanden og tilgodese folkebibliotekernes formål angående oplysning, læring og kulturel aktivitet. På dette punkt har projektet både stor relevans og betydning og er en model til efterfølgelse.

Effekt af beslutninger om anskaffelser i Herning

På Biblioteket i Herning har man saneret bestanden af engelsksprogede genrer i mindre omfang i forbindelse med "Engelsk for alle". Bibliotekarerne har bl.a. sorteret ældre og utidssvarende materialer fra, og derudover har de kasseret titler ud fra en vurdering af behov. Med hensyn til de trykte ordbøger har de tyndet ud i bestanden grundet slitage. Desuden har de kasseret en del materialer med kassettebånd og i stedet anskaffet nye med tilhørende cd.

Bestanden for "Engelsk for alle" omfatter 2349 titler (optalt 31. januar 2008). Cirkulationstallet for denne bestand er 3,8 i gennemsnit, hvilket er 211 % større end det gennemsnitlige cirkulationstal for hele samlingen på Biblioteket i Herning, som er 1,8.

På Biblioteket i Herning omfatter "0-listen" – dvs. materialer, som har været udlånt mindre end én gang i perioden 1. april 2007 - 19. februar 2008 – bl.a. ældre skønlitteratur og engelsk-dansk ordbøger.

For at afgøre hvilke emner, brugerne er mest interesserede i at låne, er cirkulationstal for "Engelsk for alle" opgjort for forskellige DK5-grupper (skema 3).

Skema 3. Cirkulationstal ekskl. fornyelser (på grundlag af data for perioden 1. nov. 2007 – 31. jan. 2008)

DK5-gruppe	Cirkulationstal
89.3, 89.31, 89.32, 89.33 og 89.38	5,8
83, 83,1, 83.8 og 83.81 (engelsk skønlitteratur)	3,4

På biblioteket i Herning er der en anden sammensætning af materialer i "Engelsk for alle"-samlingen end på biblioteket i Roskilde. Samlingen i Herning består udelukkende af engelske sprogkurser, grammatikker og ordbøger og bibliotekets skønlitteratur på engelsk, herunder letlæste romaner som Easy Readers opstillet i en særlig krybbe.

Det er især de nyindkøbte, digitale grammatikker og sprogkurser, som løfter cirkulationstallet (skema 3). Engelsk skønlitteratur inkl. lydbøger på cd og ordbøger har også et markant højere cirkulationstal end gennemsnittet for hele bibliotekets bestand.

Sammenfatning

Cirkulationstallet på 3,8 på Biblioteket i Herning er ekskl. fornyelser. Det er beregnet på grundlag af udlånstal for perioden 1. november 2007 - 31. januar 2008. Det kan sammenlignes med det tilsvarende tal for Roskilde Bibliotek, der som nævnt er 5,1 i gennemsnit.

De øgede cirkulationstal viser en vej til at vende en nedgang i interessen for at låne bibliotekets samling og i stedet øge cirkulationstallet ved at sætte fokus på brugernes aktuelle læringsbehov.

Det viser, hvorledes folkebibliotekerne kan medvirke til at dække et behov for læringsressourcer, hvilket har stor strategisk betydning set i forhold til aktuelle temaer som globalisering og borgernes behov for livslang kompetenceudvikling.

Også af denne grund kan projektet siges at have modelkarakter.

Resultatet af projektindsatsen på de to biblioteker har med andre ord stor strategisk betydning. Det viser, hvorledes folkebibliotekerne fremover kan bryde den hidtidige udvikling, hvor brugernes interesse for bibliotekets samlinger har været faldende i årtier. Indsatsen i projekt "Engelsk for alle" har vendt denne udvikling og øget cirkulationstallet. Der er ikke blot sket en lille, men en markant vækst i dette tal.

5. National cirkulation og videndeling

Projektet i de to kommuner har som nævnt modelkarakter. Det er en model til efterfølgelse for biblioteker i de øvrige 96 kommuner i landet. Et projekt, Bookaholics²², er fx inspireret af "Engelsk for alle"²³.

Det er undersøgt, om og i hvilket omfang "Engelsk for alle"-bestanden, som er søgbar via bibliotek.dk og engelskforalle.dk, udlånes via biblioteker i andre kommuner end Herning og Roskilde:

- 23 % af udlånet på Roskilde Bibliotek er sket via landets andre biblioteker (heraf 8 % via folkebiblioteker i regionen, 14 % via landets øvrige folkebiblioteker og knap 1 % via forskningsbiblioteker)
- 22 % af udlånet på Biblioteket i Herning er sket via landets øvrige biblioteker (især gruppe 83 og 83.8 er populære ved de interurbane udlån).

Det anbefales at dele viden om bibliotekets rolle i tilknytning til livslang læring, og herunder særligt dets rolle i forbindelse med voksnes udvikling af engelskkompetencer. I Roskilde Kommune deles viden mellem medarbejdere på centralbiblioteket og på to udvalgte satellitbiblioteker: Skovlunde og Hvalsø²⁴. I den forbindelse er der oprettet en blog til kommunikation mellem de involverede parter på Roskilde bibliotek og Biblioteket i Herning²⁵.

Bibliotekarers kompetenceudvikling

Der er også foretaget en intern kompetenceundersøgelse blandt bibliotekarer i de to byer. Parallelt med gennemførelsen af projekt "Engelsk for alle" er der sket et markant kompetenceløft blandt bibliotekarerne (skema 4).

²² [Www.oc-bookaholic.blogspot.com](http://www.oc-bookaholic.blogspot.com).

²³ Projektet gennemføres under mottoet "Engelsk ingen hindring" ved Odense Centralbibliotek i perioden 7./3. – 1./9. 2008.

²⁴ Biblioteket i Hvalsø har også indledt et samarbejde med Roskilde Bibliotek om indkøb af engelsksprogede materialer.

²⁵ Adressen er: <http://engelskforalle.blogspot.com>.

Skema 4. Sammenligning af resultaterne af en afdækning af bibliotekarernes formidling i 2006 og 2008²⁶

Spørgsmål	2006	2008
Er du godt eller dårligt rustet til at formidle hjemmesider der understøtter engelsk læring?	0 % (godt)	37 % (godt)
Er du godt eller dårligt rustet til at formidle romaner på engelsk?	30 % (godt)	50 % (godt)
Bruger du hjemmesider som redskab i din formidling af engelske materialer?	23 % (ja)	50 % (ja)
Er du godt eller dårligt rustet til at formidle sprogkurser?	13 % (godt)	55 % (godt)
Ligestiller du engelske og danske materialer i din formidling?	21 % (ja)	57 % (ja)
Er du godt eller dårligt rustet til at formidle lette bøger på engelsk?	43 % (godt)	58 % (godt)
Er du godt eller dårligt rustet til at formidle lydbøger på engelsk?	30 % (godt)	59 % (godt)
Er du godt eller dårligt rustet til at formidle ordbøger?	67 % (godt)	68 % (godt)
Ligestiller du engelske og danske hjemmesider i din formidling?	48 % (ja)	68 % (ja)

Bibliotekarerne har bl.a. fået øget deres kompetenceniveau på en række punkter og er blevet bedre i stand til at formidle kendskab til digitale læringsressourcer og materialer, romaner og sprogkurser.

Det fremgår også, at der er potentiale for yderligere kompetenceudvikling.

Den omtalte formidling har betydning i lokalområderne såvel som for det landsdækkende bibliotekssamarbejde og medvirker til at realisere projektets vision om brugerdreven innovation.

Projektet har relevans og værdi langt ud over dets fokuserede og afgrænsede indsatsområde, idet de udgør et generelt anvendeligt grundlag for strategiske beslutninger om fremtidig biblioteksudvikling.

²⁶ Kompetenceundersøgelse på Roskilde Bibliotek og Biblioteket i Herning 2008. Upubliceret.

6. Konklusion

"Engelsk for alle" er et bæredygtigt projekt. Målt ud fra brugerinteresse gør det en stor forskel, at:

1. projektet har "trimmet" og sat fokus på de engelsksprogede samlinger – bl.a. anskaffet nye og anderledes engelske materialer og kasseret utidssvarende materialer
2. mærket dem efter niveau med henblik på at styrke bibliotekarernes vejledning og gøre det lettere for brugerne at finde relevante materialer
3. synliggjort dem gennem ændret opstilling i biblioteksrummet og præsentation på nettet på portalen engelskforalle.dk.

Projektet kan eksistere efter projektperiodens udløb, fordi det medvirker til at opfylde folkebibliotekets formål angående oplysning, læring og kulturel aktivitet, og ressourceforbruget ikke er større, end at det kan rummes inden for bibliotekernes almindelige driftsbudget.

Takket være samarbejdet om bibliotek.dk er det realistisk at skabe synergi og koordinere indkøb af de engelsksprogede magasiner, bøger og digitale produkter, således at anskaffelserne ikke behøver at sprænge budgetterne på hvert af landets biblioteker.

Det anbefales derfor at videreføre væsentlige elementer af projektet, fx ved at de bliver en permanent del af den fremtidige biblioteksdrift.

Denne evaluering viser, at integration af centrale elementer fra projektet i den almindelige drift ikke alene kan betyde et kvalitetsløft for bibliotekets dækning af borgernes behov for oplevelse, oplysning og opkvalificering på engelskområdet, men også medføre et kvantitativt løft i form af større cirkulationstal for materialer på engelsk.

Flere brugere har givet udtryk for, at det er uheldigt, at projektet slutter i april 2008. Det tager tid at bygge delsamlingerne op og få udbredt kendskabet til disse. Mange brugere vil lære projektet at kende via mund til mund-metoden. Derfor kommer der en større spredning, når det har eksisteret i en årrække. Der kan komme en kaskadeeffekt. Projektet bør derfor have en længere varighed, mener de.

Med henblik på at imødekomme dette behov – og øge cirkulationstallet – kan bibliotekerne etablere et permanent univers, som kan styrke borgernes adgang til oplevelse, oplysning og opkvalificering vedrørende engelsk (som andetsprog).

Det kan koordineres på nationalt plan eller i et tværkommunalt samarbejde.

Alle borgere har ret til, at det bedste tilbud bliver tilgængeligt på folkebibliotekerne inden for rammerne af de ressourcer, der er til rådighed. Det bør ikke være et lotteri, om borgerne kan få dækket almene læringsbehov i engelsk.

7. Projektgruppens anbefalinger

Sådan kan dit bibliotek omsætte erfaringerne fra projektet til praksis:

1. Prioritering

At turde prioritere et område og give det den bedste placering i huset. Tænk i nyindretning, der visuelt fanger brugernes opmærksomhed. Tænk utraditionelt i valg af møbler. Trimning af samlingen, bl.a. tænk i utraditionelle nyindkøb af materialer, der er uventede og overraskende. Brug bannere og blikfang, der giver en kioskagtig stemning. Dette gælder for alle særstillinger, som man ønsker at løfte.

2. Materialerne

Sørg for at samlingen er "up to date" både mht. indhold og formater. Det nytter ikke at sætte spot på en samling, der er forældet. Der skal være nye medier og nye indbydende materialer.

Sats på de lettilgængelige og utraditionelle emner, der gør det mere interessant at gå i gang med at lære nyt. Tilføj fx engelsksprogede blade/magasiner til bibliotekets nuværende engelske samling.

Inddel romanerne i genrer og faglitteraturen i emner og niveauer, så er det lettere at formidle.

Den lette:

Tegn abonnement på 3-4 engelsksprogede tidsskrifter/magasiner (eller find dem i tidsskriftafdelingen og flyt dem hen i området med engelske romaner). Lav en lille udstilling + få etableret en sammenhæng med de enorme resurser, der ligger på nettet med hensyn til engelskundervisning ("Engelsk for alle", BBC Learning English osv.) De ligger der også for andre sprog.

3. Niveaudelingen

Mærk materialerne med niveauer – Det styrker bibliotekarens rolle som formidler/coach, men slutbrugeren har også glæde af det. Især de traditionelle sproglæringsmaterialer (sprogkurser, grammatikker og ordbøger) kan være svære at orientere sig i, hvis ikke de er niveauinddelte på hylden.

"Engelsk for alle" har benyttet kompetencenøglen fra den Europæiske Sprogportfolio. Den beskriver sprogkompetencerne på seks niveau fra Basisbruger (A1-A2) over Selvstændig Bruger (B1-B2) til Uafhængig Bruger (C1-C2).

Den lette

Køb bøger, som allerede er niveaudelt i "Engelsk for alle" – snup niveaudelingen derfra.

4. Brugerne – den enkelte bruger skal i centrum

Spørg brugerne hvad de har brug for/synes er interessant. Og giv dem det meste... Fortæl potentielle brugere om projekterne i interessegrupper, erfa-grupper, undervisningssammenhænge, nyhedsbreve osv.

5. Netressourcerne

Styrk sammenhængen med netressourcerne. På alle sprog findes der masser af sproglaterede læringssteder. Find dem via Bibliotekernes Netguide eller andre linkguider, fx BBC's om sprog.

Anbefalinger overordnet

- Central berigelse af bibliografiske poster for udenlandsk skønlitteratur med genre
- Regionalt samarbejde om fælles indkøb af engelsk skønlitteratur fx i London
- Et samarbejde mellem flere biblioteker omkring satellitter med indretning fra "Engelsk for alle" og indkøb af engelsksproget materiale.
- Et udviklingssamarbejde om placering af sprogkurser mm. i niveauer – og få synliggjort mærkningerne Danbib/Bibliotek.dk
- Et nyt udviklingssamarbejde omkring et "Engelsk for alle" – for børn.

Projektgruppen maj 2008

Mette Egelund, Helle Hove og
Susanne Kierkegaard, Roskilde
Bibliotekerne

Tina Daugaard og Kirstine L.
Grøngaard, Herning Biblio-
tekerne